

DE LEIJEN

AFLEVERING I

Lies Haan

De Leijen is een grote woonwijk die na 1970 in Bilthoven is ontstaan ten noorden van de spoorlijn Utrecht - Amersfoort. In het westen grenst de wijk aan de voormalige gemeentegrens van Maartensdijk en in het noorden loopt de wijk door tot het scholencomplex van de Werkplaats Kindergemeenschap. De Kees Boekelaan is van de Jan Steenlaan tot de Leijenseweg de oostelijke grens van de wijk. De huizen gelegen tussen de Jan Steenlaan, de Kees Boekelaan, de Leijenseweg en de spoorlijn behoren volgens de bestemmingsplannen tot het plan Jan Steenlaan.

De naam De Leijen verwijst volgens een rapport, dat in 1539 werd opgesteld, naar een van de betere soorten turf. Er waren in die tijd twisten tussen Gooiland en Het Sticht. Naar aanleiding daarvan liet ene mr. Everard Nicolai metingen verrichten en een rapport opstellen. In dat rapport werd 'leye' omschreven als een tamelijk harde zwarte turf. In 1641 werd in een akte melding gemaakt van grond gelegen ten noorden van de Steenstraat 'van outs genaempt

die Leyen'. Die naam werd ook toegevoegd aan sectie D van de kadastrale gemeente De Bilt. In 1832 werd het kadaster opgericht. In de daaraanvoorafgaande jaren werden overal de burgerlijke gemeenten in secties verdeeld. De gemeente De Bilt werd opgedeeld in de vier secties A, B, C en D. Sectie D omvatte het gebied gelegen tussen de Dwarsweg (waarbij moet worden opgemerkt dat de Jan Steenlaan toen ook de naam Dwarsweg droeg), de Prinsche Laan (tegenwoordig Soestdijkseweg geheten), de Bildtstraat (thans Utrechtseweg) en de grens met de al eerder genoemde gemeente Maartensdijk. Dat gebied was dus aanmerkelijk groter dan de wijk die nu als De Leijen bekend staat. In een reeks artikelen zal de totstandkoming van de wijk De Leijen belicht worden.

Het gebied dat de woonwijk De Leijen zou worden bestond bij het begin van de bouwactiviteiten rond 1970 uit weilanden, akkers, heide en hakhoutpercelen, doorkruist door een paar (zand)paden, waarlangs enkele boerderijen gelegen waren. Boerderij De Voorst is de enige

Boerderij De Voorst

boerderij die nog bestaat, met adres Rietveldlaan 62. In de kadastrale atlas van 1832 staan de bezittingen behorend bij De Voorst onder andere vermeld onder de kadastrale nummers D 20 tot en met 27a, zijnde in het bezit van de erven van Nicolaas Theodorus van Voorst. Nummer 25 wordt daarin als 'huis en erf' bestempeld.

In het gemeentelijke dossier 1733.21, betreffende aanvragen bouwvergunningen, is met betrekking tot De Voorst een bouwaanvraag te vinden van G.L. baron van Boetzelaer. Hij wilde bij de boerderij een bergplaats bouwen. De vergunning werd hem door het college van B. en W. verleend op 18 juli 1923. Op 16 mei 1925 verleende B. en

W. aan de baron vergunning om „aan den Leijenschenweg een drietal hooibergen af te breken en een houten bergplaats op te richten." In 1976 werd boerderij De Voorst aangekocht door de gemeente, waarna het pand verbouwd werd en als burgemeesterswoning dienst ging doen. Tegenwoordig is de burgemeester er niet meer woonachtig; wel wordt het pand nog particulier bewoond.

Langs de Rietveldlaan, die vóór 1971 de naam Leijenseweg droeg, stond ook boerderij Leijenoord. Die boerderij werd in 1979 afgebroken. In bovengenoemde kadastrale atlas waren de percelen D 28 tot en met 36 a in het bezit van Evert Janse van Ooijen. De landerijen van (de erven) Van Ooijen strekten zich uit tot de huidige Jan Steenlaan. Het zandpad dat vanaf de Leijenseweg in noordelijke richting liep kreeg in de volksmond de naam Van Ooijensteeg.

Burgemeester en Wethouders van de gemeente De Bilt verzochten de Raad op 14 februari 1969 goedkeuring te verlenen om tot naamsverandering van de Van Ooijensteeg over te gaan. Men wilde de naam van Kees Boeke in herinnering houden daar hij de grondlegger was van de Werkplaats Kindergemeenschap (Kees Boekelaan 10), een speciaal schooltype waarbij het onderwijs gebaseerd is op zelfwerkzaamheid en saamhorigheid. Kees Boeke, geboren in 1884, is in 1966 overleden.

Aan de familie was goedkeuring gevraagd betreffende de naamgeving. Daar was goedgunstig op gereageerd. De Raad ging akkoord met het voorstel van B. en W. en bij raadsbesluit d.d. 27 februari 1969 werd besloten „de naam van de weg, genaamd Van Ooijensteeg, gelegen tussen de Leijenseweg en de Frans Halslaan te Bilthoven te wijzigen in Kees Boekelaan."

Op het gemeentehuis begon kort daarna een discussie betreffende de naamgeving van de wegen die blijkens de bestemmingsplannen in De Leijen zouden worden gerealiseerd. Voor het noordelijke deel van de geplande wijk wilde men namen gebruiken die refereerden aan in de bossen voorkomende flora. In het zuidelijk deel zou de fauna kunnen worden benoemd. Gedacht werd aan vossen, reeën en damherten. De discussie vergde nogal wat tijd. De meningen waren verdeeld. Maar toen de eerste bebouwing aan de nieuw aangelegde weg opgeleverd diende te worden moest men tot een beslissing komen en een naam vaststellen. Uiteindelijk werd besloten om aan de wegen in het zuidelijk deel van De Leijen namen van Nederlandse architecten te geven. De om advies gevraagde commissie voor culturele zaken was van mening, zij het niet unaniem, dat alleen de namen van 'de meest gerenomeerde bouwmeesters' zouden moeten worden gebruikt. De commissie had ook graag

de namen van buitenlandse architecten willen gebruiken. Die voorkeur werd niet gehonoreerd. B. en W. besloten tot de naamgeving van Nederlandse architecten en bouwmeesters. Het college adviseerde de gemeenteraad de nieuwe weg Berlagelaan te noemen. Hendrik Petrus Berlage (1856-1934) was een Nederlands bouwmeester die vooral bekend geworden is door de in Amsterdam gebouwde Koopmansbeurs. Zonder hoofdelijke stemming werd op 28 januari 1971 door de raad conform het voorstel besloten. Een bij het raadsbesluit gevoegde situatieschets geeft weer waar de Berlagelaan zich bevindt. Op deze schets staat ook de toen geplande randweg getekend, het verlengde van de Biltve Rading. Tot de aanleg van die weg is echter nooit overgegaan. Actiegroepen hebben daartoe bijgedragen. Ik zal u daar in volgende afleveringen meer over vertellen.

De eerste nieuwe huizen die in De Leijen werden gebouwd waren de huizen gelegen aan de Berlagelaan met de oneven nummers 51 tot en met 91. Die kwamen eind 1970 gereed. Al veel eerder echter begonnen de briefwisselingen en de vergaderingen betreffende de voorbereidingen van de bestemmingsplannen. In het gemeentelijke dossier 1.777.811.21, nr. 132, bevindt zich een schrijven van B. en W. d.d. 10 februari 1964. De brief was gericht

Plan 1971

aan het Bureau Wieger Bruin, Vink en Van de Kuilen, Keizersgracht 756 te Amsterdam. B. en W. hadden dit bureau op 15 januari 1964 al mondeling opdracht gegeven om een ontwerp te maken van een uitbreidingsplan in onderdelen voor de terreinen gelegen ten westen van de Van Ooijensteeg. In bedoelde brief uitte het college de wens om in het te maken uitbreidingsplan „ook te betrekken het gebied tussen de verlengde Leijenseweg en de

spoorlijn Utrecht-Bilthoven, alsmede het meest zuidwestelijke gedeelte van het plan Jan Steenlaan ten westen van de om te leggen Leijenseweg." Die gronden hadden oorspronkelijk een agrarische bestemming. B. en W. maakten ook duidelijk dat er getracht moest worden een gemiddelde bebouwingsdichtheid van 30 woningen per ha. voor de beide uitbreidingsplannen te bereiken,

dit conform de eis van het Streekplan Utrechtse Heuvelrug. In het ontwerpuitbreidingsplan Jan Steenlaan was de bebouwingsdichtheid aanvankelijk slechts 20 woningen per ha. B. en W. verzochten het bureau om een schets te maken betreffende de terreinen ten westen van de Van Ooijensteeg waar de bebouwingsdichtheid dus hoger moest zijn dan 30, waardoor men hoopte dat de provinciale

Leijenseweg

commissie de bebouwingsdichtheid in het plan Jan Steenlaan aanvaardbaar zou achten. Het Bureau Wieger Bruin, Vink en Van de Kuilen zond B. en W. op 11 mei 1964 een brief met schets betreffende het uitbreidingsplan ten westen van de Van Ooijensteeg. In de schets werd ervanuitgegaan dat de aanwezige bosgedeelten zoveel mogelijk gespaard zouden moeten worden. In het noordwestelijke deel had men aaneengebouwde bungalows geprojecteerd, waardoor zoveel mogelijk bomen konden blijven staan. Het aaneenbouwen was nodig in verband met de gewenste bebouwingsdichtheid. Het schetsplan besloeg een oppervlakte van 53 ha, waarop 1635 woningen zouden kunnen worden gebouwd. Zo dacht men aan de bouw van 120 woningen in een verzorgingsgebouw. Er zouden 180 woningen kunnen worden gerealiseerd door een woongebouw van tien bouwlagen te bouwen, 240 woningen in torenhuizen van zes bouwlagen, 192 huizen van drie bouwlagen bestemd voor meerdere gezinnen, 737 eengezinshuizen en 164 bungalows. Volgens de berekeningen van het bureau kwam de bebouwingsdichtheid van het plan uit op 30,8 woningen per ha. Over beide plannen gerekend kwam de gemiddelde bebouwingsdichtheid op 28,7 uit. Wilde men de gewenste dichtheid van 30 bereiken dan dienden er circa 90 woningen meer geprojecteerd te worden. Zo zou men op

grond gelegen in het plan Jan Steenlaan, die oorspronkelijk een groenbestemming had, een torenhuis kunnen bouwen van zes lagen waardoor er 48 woningen konden worden gerealiseerd. Als men bij nadere uitwerking ook nog 42 woningen ten westen van de Van Ooijensteeg kon inpassen dan zou de gemiddelde bouwdichtheid van de twee bestemmingsplannen het gewenste getal benaderen.

B. en W. zonden op 13 mei 1964 het ontwerpuitbreidingsplan aan ir. P. Kluyster, directeur van de Provinciale Planologische Dienst te Utrecht. Op 19 mei zou men in een vergadering van de provinciale commissie het schetsplan voor de terreinen ten westen van de Van Ooijensteeg bespreken. De laatste zinnen van de brief van B. en W. luiden als volgt: „Tezamen met de bebouwingsdichtheid van het plan Jan Steenlaan zal deze over beide plannen gerekend circa 27 woningen per ha. bedragen. Bij nadere uitwerking op grote schaal van het schetsplan voor de terreinen ten westen van de Van Ooijensteeg zal het zeker mogelijk blijken nog een aantal woningen meer te projecteren ter bereiking van een gemiddelde van circa 30 woningen per ha voor het gebied van beide plannen.”

In een brief met bijlagen van bureau Wieger Bruin, Vink en Van de Kuilen d.d. 2 december

werd uitgewerkt welke bijzondere voorzieningen in het ontwerpuitbreidingsplan zouden kunnen worden gerealiseerd. Het bureau dacht dat er twee of drie kleuterscholen nodig zouden zijn, elk voor ongeveer 75 leerlingen, drie lagere scholen elk voor circa 200 leerlingen en een ULO-school voor circa 122 leerlingen. Ook voor kerken zou ruimte worden vrijgehouden. Voor de bouw van winkels werd aangeraden overleg te plegen met het Contactorgaan voor de bouw van Middenstandsbedrijfspanen (C.O.M.). Het college van B. en W. antwoordde hierop in haar brief van 16 maart 1965 als volgt: „Naar aanleiding van Uw bovenaangehaalde brief en het daarbij gevoegde overzicht delen wij U het volgende mede.

Voor scholenbouw dienen in het plan de volgende terreinen te worden gereserveerd:

- a. een terrein waarop een school voor g.l.o. met 10 à 12 lokalen en een kleuterschool met 4 lokalen kunnen worden gebouwd;
- b. een terrein waarop een school voor g.l.o. met 7 lokalen en een kleuterschool met 3 lokalen kunnen worden gebouwd;
- c. een terrein waarop een school voor g.l.o. met 6 lokalen en een kleuterschool met 3 lokalen kunnen worden gebouwd
- d. een terrein voor een eventueel later opkomende behoefte.

Met Uw voorstel ten aanzien van de aanwijzing van grond voor kerkenbouw kunnen wij ons verenigen.

Ten aanzien van het openen van de mogelijkheid tot vestiging van winkels in het onderhavige uitbreidingsplan verzoeken wij U hieromtrent contact op te nemen met het Contactorgaan voor de bouw van Middenstandsbedrijfspanen."

Boerderij de Voorst

Uit een notitie die zich in het dossier bevindt blijkt dat C.O.M. voorstelde om voor de beide plannen, met name de 'Jan Steenlaan' en 'Van Ooijensteeg-westzijde', één winkelcentrum te bouwen in het laatstgenoemde plan. Men adviseerde om (een deel van) de torenflats zodanig in de wijk te integreren dat die

hoogbouw een identificatie-element zou zijn voor bedoeld wijkcentrum.

Op 29 maart 1965 stuurde het bureau Wieger Bruin, Vink en Van de Kuilen een brief met een gedeeltelijk gewijzigd ontwerpuitbreidingsplan. B. en W. schreven naar aanleiding daarvan op 28 mei 1965 de volgende brief terug:

„Hiermede berichten wij U, dat wij ons kunnen verenigen met het bij Uw bovenaangehaalde brief toegezonden ontwerp tot wijziging van het in voorbereiding zijnde uitbreidingsplan ten aanzien van gronden gelegen ten westen van de Van Ooijensteeg. Het opmaken van een definitief ontwerpplan dient nog enige tijd te worden uitgesteld, zulks met het oog op het gestelde in het door het C.O.M. terzake uitgebrachte advies, waarover door ons nog een beslissing moet worden genomen.

Tevens wordt verwacht, dat het ontwerpplan zal moeten worden herzien in verband met de nog te maken voorzieningen voor het lozen en afvoeren van regenoverstortwater.

Hieromtrent zal nog nader contact met U worden opgenomen.

De ons toegezonden kaart d.d. maart 1965, nr. 121/009/01 doen wij U hierbij wederom toekomen."

In maart 1965 was er dus nog geen beslissing gevallen betreffende bovenstaande plannen. Als deze plannen daadwerkelijk gerealiseerd zouden zijn zou de wijk De Leijen er aanmerkelijk anders uitgezien hebben dan nu het geval is. Woontorens van tien verdiepingen zijn er niet gerealiseerd. Ook scholen, kerken en een winkelcentrum zijn er niet te vinden. Wat er wel gebouwd werd zal ik u in volgende afleveringen vertellen.

Bronnen

- Gemeentelijk dossier bestemmingsplan De Leijen, voorbereidingen 1973-1972, GAB 1.777.811.21 inv.nr. 132.
- Gemeentelijk dossier bouwaanvragen, nr. 1733.21.
- Maandblad Oud-Utrecht 1955, pp. 47-51.
- De Bilt in 1832. Grondgebruik en eigendom. Tekst. Kadastrale atlas provincie Utrecht 5, uitgegeven door de Werkgroep kadastrale atlas provincie Utrecht en Vereniging Historische Kring D'Oude School, 1999.
- Bestanden van de Historische Kring D'Oude School betreffende boerderijen en wegen.